

บทที่ 7

สรุปและเสนอแนะ

7.1 เมืองระยองช่วงก่อนเกิดกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรมจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก สภาพทั่วไปของชุมชนเมืองระยองซึ่งประกอบด้วยเทศบาลเมืองระยองและเทศบาลตำบลมาบตาพุด ก่อนปี พ.ศ. 2525เทศบาลเมืองระยองเมืองระยองเป็นการศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง พาณิชยกรรมระดับจังหวัด การใช้ที่ดินหนาแน่นบริเวณถนนตากสินมหาราช ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถาบันทางการศึกษา กิจกรรมด้านพาณิชยกรรม การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมที่สำคัญของชุมชนอยู่บริเวณปากแม่น้ำระยอง ประเภทของอุตสาหกรรมได้แก่ การนำสัตว์น้ำทะเลมาแปรรูป การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมและที่พักอาศัยหนาแน่นอยู่บริเวณหน้าพิก้าเรื่อยลงมาทางด้านทิศตะวันตกของเมืองบริเวณโรงพยาบาลระยอง ถนนจันอุดม ถนนทุ่งชายกระต่าย เป็นที่ตั้งของตลาดสดแม่แดง ตลาดชัยพรซึ่งขยายตัวมาจากบริเวณถนนตากสินมหาราช เนื่องจากการตัดถนนสุขุมวิท ตำบลที่มีการกระจายตัวของประชากรหนาแน่นได้แก่ ตำบลท่าประดู่ ซึ่งเป็นที่ตั้งดั้งเดิมของชุมชนเมืองระยอง ตำบลเชิงเนินซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับตำบลท่าประดู่ ส่วนตำบลมาบตาพุดการกระจายตัวของประชากรมีความหนาแน่นต่ำมาก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรมและประมงชายฝั่งขนาดเล็ก กิจกรรมด้านพาณิชยกรรมเป็นบริการระดับชุมชนขนาดเล็กอยู่บริเวณตลาดศรีบัวทอง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของตำบลมาบตาพุด ก่อนการดำเนินการของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีบทบาทเป็นสุขาภิบาล ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถในการบริหารท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ การบริการทางสังคมระดับสูง อาทิเช่น โรงพยาบาล โรงเรียนและ สถานที่ราชการ ต้องพึ่งพาอาศัยจากเทศบาลเมืองระยอง

7.2 เมืองระยองหลังเกิดกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรม เมื่อรัฐบาลกำหนดเมืองระยองเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเมืองระยอง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสาขาการผลิตของจังหวัดจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม การขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐาน การเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดระยองจาก 3,230,376 ล้านบาทใน ปี พ.ศ. 2525 เป็น 4,572,455 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2530 และ 33,058,007 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2533 และ 61,074,303 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2538 หรือคิดเป็น 10 เท่า ระหว่าง ปี พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2533 (อ้างในบทที่ 4) พื้นที่เขตเทศบาลเมืองระยอง ตำบลเนินพระ และตำบลมาบตาพุด มีการเพิ่มขึ้นของประชากร การเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรม การขยายตัวของอาคารสิ่งปลูกสร้างใน

พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมาตรการรองรับการขยายของการใช้ที่ดิน ได้แก่ผังเมืองรวม ประกาศใช้หลังจากเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังจะเห็นได้จากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2525 แต่ผังเมืองรวมระยะของประกาศบังคับใช้ใน ปี พ.ศ.2526

การดำเนินการของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525- พ.ศ. 2539) จวบจนกระทั่งปัจจุบัน ได้ส่งผลให้พื้นที่ต่อเนื่องกับจังหวัดชลบุรีและบริเวณซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงของระบบคมนาคมระหว่างนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุดและเขตประกอบอุตสาหกรรมระยอง (บริษัท ปิโตรเคมีคัล จำกัด) มีการกระจายตัวของอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านค่ายและกิ่งอำเภอนิคมน้ำจืด เนื่องจากความต่อเนื่องของพื้นที่และความแตกต่างของการกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่กำหนดให้จังหวัดระยองเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 3 ซึ่งมีสิทธิประโยชน์มากกว่าจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 2 และจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ภาคตะวันออกเป็นฐานอุตสาหกรรมของประเทศ จึงได้ดำเนินการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมให้เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดระยองกับภูมิภาคต่างๆ ส่งผลให้ศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาเมืองของจังหวัดระยองมีมากขึ้น

7.3 ความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเมืองระยอง

การเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมในพื้นที่รอบนอกดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลให้นิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองระยอง ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบของกลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่รอบนอก มีการขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนเมืองระยอง โครงสร้างพื้นฐานเช่น การคมนาคม การขนส่ง การไฟฟ้า ประปา และการก่อสร้าง ฯลฯ การจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4.10) เทศบาลสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดเก็บภาษีในภาคอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมมาใช้สำหรับปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน ในขณะที่เดียวกันได้ส่งผลให้มีการขยายตัวของสถาบันทางการศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการศึกษา การขยายตัวของสาขาการบริหารราชการและป้องกันประเทศ เป็นการขยายสถานบริการของรัฐที่เกี่ยวกับงานทะเบียนซึ่งเป็นงานบริการประชาชนยังพื้นที่รอบนอก เนื่องจากบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมได้แก่ ถนนตากสินมหาราช มีความคับแคบ การจัดตั้งสถานีตำรวจภูธรหน่วยโป่ง การจัดตั้งเทศบาลตำบลมาตาพุด องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ฯลฯ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ช่วยลดระยะทางของประชาชนในการติดต่อราชการ สร้างความใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน การขยายตัวของสาขาก่อสร้างที่

พักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ ซึ่งกระจายตัวตามแนวถนนสุขุมวิท ก่อให้เกิดการจ้างงานและการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง ส่งผลให้กิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมของชุมชนขยายตัวเพิ่มขึ้น ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่าก่อนที่จะมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จากการศึกษาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าข้อดีของการพัฒนาอุตสาหกรรม ก็คือ การขยายตัวของเศรษฐกิจในชุมชนเนื่องจากการก่อสร้าง การจ้างงาน การขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นโครงข่ายเดียวกันกับพื้นที่รอบนอก การกระจายตัวของบริการทางสังคมจากเขตเทศบาลเมืองระยองไปยังพื้นที่ต่อเนื่องและเทศบาลตำบลมาบตาพุด เป็นต้น

ในขณะเดียวกันการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในปัจจุบันได้เน้นที่การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ไม่ได้กำหนดมาตรการรองรับปัญหาที่เกิดขึ้น การกำหนดทิศทางการขยายตัวของเมืองไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผังเมือง โดยเฉพาะการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม เนื่องจากข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กำหนดไว้ว่าการใช้ที่ดินเพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมไม่ขัดต่อการใช้ที่ดินในผังเมือง ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมขยายตัวในพื้นที่พักอาศัย ในขณะเดียวกันกิจกรรมต่าง ๆ ได้ขยายตัวตาม ซึ่งไม่ สอดคล้องกับการขยายตัวของบริการขั้นพื้นฐาน ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยจากการแพร่กระจายมลสารอันตราย เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งอุตสาหกรรมไม่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ผู้ประกอบการขาดความตระหนักในการวางแผนควบคุมปัญหาในเบื้องต้น ความอ่อนแอของการบังคับใช้พระราชบัญญัติผังเมือง หน่วยงานในท้องถิ่นขาดงบประมาณในการจัดการปัญหาการจัดเก็บขยะ การจัดวางระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ฯลฯ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ควรวางแผนควบคุมปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย การขยายตัวของอุตสาหกรรม ปัญหามลพิษจากอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันต้องจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากชุมชนเมือง ด้วยการจัดระบบบำบัดน้ำเสียรวม การจัดเก็บขยะ การจัดการเกี่ยวกับการกระจายตัวของที่พักอาศัยประเภทบ้านเช่า และห้ามมิให้มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะของชุมชนนั้น

7.4 แนวโน้มการขยายตัวของเมืองระยองในอนาคต การขยายตัวของเมืองระยองยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเทศบาลเมืองระยองการดำเนินโครงการระยองอาเขต ของเทศบาลเมืองระยอง การตัดถนนสายระยอง - พัทยา เป็นเส้นทางคู่ขนานกับถนนสายบางละมุง - ระยอง ทำให้กิจกรรมที่กระจายตัวบริเวณถนนสุขุมวิท ขยายตัวไปยังตำบลทับมา ในขณะเดียวกันจากข้อจำกัดด้านขนาดพื้นที่ของตำบลท่าประดู่และตำบลเชิงเนิน ทำให้กิจกรรมพาณิชย์กรรมขนาด

ใหญ่ของเอกชนไม่สามารถดำเนินการในพื้นที่ชุมชนได้ จึงขยายไปยังพื้นที่ตำบลเนินพระ และ ตำบลทับมา บริเวณที่เป็นจุดตัดถนนจันทอุดม ถนนบางละมุง - ระยอง และถนนระยอง - บ้านค่าย ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ตำบลมาตาพุดและตำบลห้วยโป่งมีการขยายตัวของการใช้ที่ดิน เนื่องจากการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่รอบนอกซึ่งต่อเนื่องกับพื้นที่ของตำบลมาตาพุดและต่อเนื่องกับพื้นที่อำเภอบ่อวิน จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย อำเภอปลวกแดง กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา และอำเภอบ้านค่าย รวมทั้งการขยายตัวของสถานที่ราชการจากบริเวณ ถนนตากสินมหาราชมายังบริเวณถนนเทศบาลเปิดห้วยโป่ง ส่งผลให้การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมของตำบลมาตาพุดและตำบลห้วยโป่งขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยถนนสายย่อยที่แยก จากถนนสุขุมวิท ได้แก่ ถนนเนินพยอม ถนนโศภณ เป็นที่ตั้งของร้านอาหารและตลาดที่รองรับ การให้บริการแรงงานภาคอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม

แม้ว่าอุตสาหกรรมจะทำให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การจัดเก็บภาษีของ เทศบาลมีมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันได้ก่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรม ควบคู่กับการพัฒนาเมืองจึงควรกำหนดมาตรการดังนี้

7.5 มาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม

กำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมให้อยู่ในรูปของนิคมอุตสาหกรรม การสร้างนิคม อุตสาหกรรมต้องมี Buffer Zone พื้นที่กันชน เป็นพื้นที่สีเขียว (Green Area) โดยรอบของพื้นที่ โครงการอย่างน้อย 200 เมตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด พ.ศ. 2533) โดยจะต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจนตั้งแต่ เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ทำการศึกษาความเหมาะสมด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแผนการใช้ที่ดิน ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและนำผลการศึกษาดังกล่าวมาวางเป็นกรอบนโยบายของแต่ละ จังหวัด โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะต้องให้สิทธิพิเศษเฉพาะบริเวณที่มีความ เหมาะสม นอกจากนี้การเลือกที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมจะต้องเป็นไปตาม กับแผนการใช้ที่ดินที่สำนักผังเมืองกำหนดไว้เท่านั้น สำหรับปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมดังที่กล่าวมาในบทที่ 6 นั้น จะต้องมีมาตรการในการจัดการดังนี้

7.5.1 มลพิษทางน้ำ มลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมมีแหล่งกำเนิดจากโรงงาน อุตสาหกรรมที่ตั้งบริเวณริมฝั่งทะเล ตำบลปากแม่น้ำระยอง ซึ่งมีสาเหตุมาจากขาดการบำบัด ก่อนระบายลงสู่ทะเล ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม เกี่ยวกับการดำเนินการของโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป จะต้องติดตามตรวจสอบโรงงานที่เป็น แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำซึ่งกระจายตัวบริเวณปากแม่น้ำระยองไม่ให้ปล่อยน้ำเสียที่มีมลสารเกิน

เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง ควบคุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดตาม พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเร่งก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง เพื่อควบคุมและลดปริมาณสารพิษที่ทิ้งสู่แหล่งน้ำทะเลในเทศบาลเมืองระยอง

7.5.2 มลพิษทางอากาศ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาระดับประเทศ ดังนั้นหน้าที่ของท้องถิ่นได้แก่ เทศบาลตำบลมาบตาพุด จะเป็นการรายงานผล ให้นักงงานส่วนกลาง ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนงานควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยสำรวจกระบวนการผลิต จัดตั้งสถานีตรวจวัดให้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง โดยเฉพาะในตำบลมาบตาพุดและตำบลเชิงเนิน ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศสูงสุดควรดำเนินการติดตั้งเครื่องมือตรวจวัด คุณภาพอากาศในทุกชุมชน ติดตามตรวจปริมาณการปล่อยมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม นำข้อมูลที่ได้มาทำวิเคราะห์ เพื่อวางแผนป้องกันตรวจสอบสถานการณ์คุณภาพอากาศและมลพิษในบรรยากาศและจากแหล่งกำเนิด สนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการควบคุม ป้องกันและกำหนดให้ผู้ประกอบการควบคุมมาตรฐานคุณภาพอากาศก่อนปล่อยสู่บรรยากาศ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.2541)ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่เกิน 50 มก./ลบ.ม (เฉลี่ย 1 ชั่วโมง) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์และไนโตรเจนไดออกไซด์ ไม่เกิน 0.3 มก/ลบ.ม. (เฉลี่ย 24 ชั่วโมง),ฝุ่นละออง (ตั้งแต่ < 100 ไมครอน) ไม่เกิน 0.33 มก/ลบ.ม(เฉลี่ย 24 ชั่วโมง) และจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพอากาศบริเวณนิคมอุตสาหกรรม ให้ขึ้นตรงต่อกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ประสานงานร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กระทรวงอุตสาหกรรม จัดตั้งหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อติดตามตรวจสอบ

7.5.3 มลพิษจากกากของเสียอันตราย ถึงแม้ว่าปัจจุบันในพื้นที่ศึกษาจะยังไม่มีรายงานเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เนื่องจากการลักลอบทิ้งกากของเสียอันตราย การนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง จะต้องกำหนดมาตรการให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เขตประกอบอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม หรือโรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดกากของเสียอันตรายนำของเสียที่เกิดจากขบวนการผลิตไปกำจัดในพื้นที่ของบริษัท บริหารและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (GENCO)

7.5.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสาเหตุมาจากการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมายังขาดการคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากการนำเข้าการผลิต การจำหน่าย การขนส่ง การเก็บรักษา และกำจัด วัตถุประสงค์จากภาคอุตสาหกรรมยังไม่ได้มาตรฐาน ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สำนักงานการนิคมอุตสาหกรรมระยองควรจัดแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดอุบัติเหตุจากสารอันตรายในนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือ โกดังและคลังเก็บสินค้าอันตราย ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความรุนแรงและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองระยองและเทศบาลตำบลมาบตาพุด ร่วมมือกันจัดตั้งหน่วยปฏิบัติจากฉุกเฉินซึ่งสามารถประสานงานกับโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจังหวัด อนามัย ฯลฯ เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่ รวมทั้งมอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษจัดตั้งศูนย์วิเคราะห์สารมลพิษในท้องถิ่น จัดตั้งระบบตรวจสอบมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เพื่อเฝ้าระวังและตรวจสอบปริมาณสารมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ควบคุมการระบายสารมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมจัดตั้งหน่วยงานป้องกันอุบัติเหตุจากโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบอุตสาหกรรมในอำเภอเมือง จัดเตรียมฝอมสารเคมี เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับป้องกันการเกิดเหตุฉุกเฉินจากสารอันตราย

7.7 มาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง

7.7.1 ปัญหาน้ำเสียจากชุมชน บริเวณที่เกิดผลกระทบได้แก่ แม่น้ำระยองช่วงสะพานเป็ยมพงศานต์ และสะพานบ้านเนินพระ โดยสาเหตุของปัญหาได้แก่ การทิ้งเศษมูลฝอยลงในแหล่งน้ำ และการขาดแคลนระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำของจังหวัดเทศบาลเมืองระยองควรมีดำเนินการจัดระบบบำบัดน้ำเสียจากชุมชนและอุตสาหกรรม โดยให้กองโยธาธิการของเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดตั้ง

7.7.2 ปัญหาขยะมูลฝอย มีสาเหตุมาจากความด้อยประสิทธิภาพของเครื่องมือในการจัดเก็บ และจิตสำนึกของประชาชนในการทิ้งขยะในถังขยะที่เทศบาลกำหนดไว้ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขเทศบาลตำบลมาบตาพุดและเทศบาลเมืองระยอง ควรเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อรถจัดเก็บขยะ การบำรุงรักษาและรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะ

7.7.3 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน สำนักงานโยธาธิการจังหวัดระยองประสานงานกับสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการกำหนดขอบเขตการขยายตัวของเมือง โดยศึกษาจากการ

ขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรม ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับ ทรัพยากรธรรมชาติและบริการขั้นพื้นฐาน กำหนดพื้นที่หวงห้าม เพื่อสงวนพื้นที่อนุรักษ์ ป้องกัน การขยายตัวของเมืองที่ไม่เหมาะสม และดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดให้ถูกสุขลักษณะ จัดหาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ให้ได้มาตรฐาน

7.7.4 ที่อยู่อาศัย การกระจายตัวของบ้านเช่าบริเวณแนวถนนตากวน - หาดทรายทอง ซึ่งเป็นที่อยู่ในฝั่งตรงกันข้ามกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและถนนสายต่าง ๆ นั้น ปัจจุบันเทศบาลตำบลมาบตาพุดกำลังดำเนินรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน เจ้าของ เพื่อใช้เป็นข้อมูล สำหรับจัดเก็บภาษี นารายได้ที่ได้มาใช้สำหรับพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยลดการ กระจายตัวของที่พักอาศัยซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ และกำลังดำเนินการจัดตั้งเคหะชุมชนมาบตาพุดเพื่อ ให้ผู้มีรายได้น้อยได้เช่าพักในราคาถูก

7.7 ข้อเสนอแนะ

- กำหนดให้จังหวัดระยองเป็นเขตควบคุมมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ .2542) จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง หมวด 4 การควบคุมมลพิษ ส่วนที่ 3 เขตควบคุมมลพิษ มาตรา 59 "ในกรณีที่น่าปรากฏว่า ท้องที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของ ประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม- ล้อม แห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุม ลดและขจัดมลพิษได้
- กำหนดมาตรการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมใน พื้นที่ตำบลห้วยโป่ง ซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวของกิจกรรมด้านอุตสาหกรรมและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องมากขึ้น เนื่องจากมีแหล่งวัตถุดิบจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและนิคมอุตสาหกรรม ในพื้นที่ข้างเคียงและแหล่งพลังงานเป็นของตนเอง
- กำหนดมาตรการควบคุมการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและ เขตประกอบอุตสาหกรรมระยอง โดยผลักดันให้จัดตั้งในพื้นที่ตำหนองบัว ซึ่งปัจจุบันเขตประกอบ อุตสาหกรรมระยองบางส่วนได้ขยายโรงงานอุตสาหกรรมไปยังพื้นที่ดังกล่าวแล้ว เนื่องจากไม่ไกล จากที่ตั้งเดิม มีความเชื่อมโยงของการคมนาคมกับที่ตั้งในปัจจุบัน หรือพื้นที่อื่นที่มีศักยภาพเพียงพอ ในการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา อำเภอบลวกแดง อำเภอบ้านค่าย โดย

การกำหนดพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่กับปัญหาที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งกำหนดมาตรการในการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยกำหนดให้มีการบำบัดของเสียจากการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อนระบายออกสู่อากาศหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ กำหนดพื้นที่กันชนระหว่างอุตสาหกรรมกับชุมชนโดยรอบ เป็นต้น

- เทศบาลตำบลมาตาพุดร่วมกับผังเมืองจังหวัดระยองกำหนดระเบียบการใช้ที่ดินผังตรงกันข้ามกับทัศนสถานเปิดห้วยโป่ง ,ตำบลห้วยโป่ง ,ตำบลเนินพระ ตำบลทับมา ซึ่งปัจจุบันกำลังมีการขยายตัวด้านพาณิชยกรรม เนื่องจากศักยภาพของพื้นที่ด้านการคมนาคมและความหนาแน่นของการใช้ที่ดินในเทศบาลเมืองระยอง การขยายตัวของศูนย์ราชการ

- ศึกษาแนวทางรองรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่กระจายตัวบริเวณทางหลวงจังหวัดสาย 3191 (ระยอง - นิคมพัฒนา - ปลวกแดง) บริเวณอำเภอบ้านค่าย และอำเภอปลวกแดง ให้มีการรวมกลุ่มในรูปของนิคมอุตสาหกรรม กำหนดพื้นที่ปลวกแดง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ กิ่งอำเภอนิคมพัฒนาอำเภอบ้านค่าย เป็นที่รองรับอุตสาหกรรมขึ้นต่อเนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด และเขตประกอบอุตสาหกรรมระยอง เตรียมโครงสร้างพื้นฐานรองรับการขยายตัวของชุมชน มาตรการควบคุมปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม บริการของรัฐเพื่อลดการพึ่งพาจากเมืองระยองและกำหนดให้เมืองระยองเป็นพื้นที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุจากสารเคมี เป็นต้น